

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: oproepen erfgoedpremie – ronde 2022

In 2020 is het erfgoedpremiestelsel drastisch hervormd en is een nieuw systeem met oproepen in het leven geroepen. In 2021 maakte de Vlaamse regering hiervoor een kalender op, en werden de eerste oproepen gelanceerd. Op basis van de eerste ervaringen met dit systeem, wordt nu een aangescherpte oproepenronde voor 2022 meegedeeld.

1. ERFGOEDPREMIËS VIA OPROEP

In 2020 voerde de Vlaamse Regering een drastische hervorming door van het premiestelsel voor beschermd onroerend erfgoed. Daarbij is onder meer het systeem voor erfgoedpremies volgens de 'bijzondere procedure' vervangen door een systeem voor erfgoedpremies via oproep. Dit nieuwe systeem bouwt verder op de vroegere procedure, maar vervangt de vrije instroom van aanvragen door een meer geprogrammeerde manier van werken, waarbij geïnteresseerde premienemers dossiers kunnen indienen in het kader van een oproep met een vooraf bepaalde inhoudelijke en financiële focus. Kandidaat-dossiers worden aan een jurering onderworpen, en er kunnen niet meer premies worden toegekend dan een vooraf bepaald totaalbudget toelaat. Wachtlijsten zijn in dit systeem uitgesloten.

In een mededeling aan de Vlaamse Regering van 22 januari 2021 (VR 2021 2201 MED.0029), zijn de oproepthema's bekend gemaakt die nog deze regeerperiode aan bod zullen komen, en per thema ook de beschikbare budgetten. Deze zijn bestemd voor vastleggingen zodra kandidaat-dossiers succesvol de selectieprocedure hebben doorlopen. De doorlooptijd van de oproepprocedure is minimaal 1 jaar en 8 maanden, vanaf de oproep op 1 oktober van jaar X, tot de aflevering van 'ontvankelijke dossiers' op 1 juni van jaar X+2. Het voor oproepen gereserveerde krediet is deze legislatuur nog beperkt, omdat er budgettaire ruimte moet overblijven voor het verwerken van engagementen in toepassing van het oude premiestelsel, de bestaande voorafnames en de wachtlijsten.

2. DE OPROEPENRONDE 2022

In de mededeling aan de Vlaamse Regering van 25 maart jongstleden (VR 2022 2503 MED.0103) bracht ik de oproepthema's voor 2022 in herinnering:

Lanceringsjaar	Oproepthema	Bedrag	Beoogd vastleggingsjaar
2022	'Hoogdringende dossiers'	5.000.000	2024
	'Kleine totaalprojecten'	5.000.000	
	'impulsdossiers met focus op economische invulling van erfgoed'	10.000.000	
	'herbestemming en structurele nevenbestemming van kerken'	10.000.000	
	Totaal	30.000.000	

Aangezien deze oproepthema's 'herhaalthema's' zijn, nam het agentschap Onroerend Erfgoed bij het concreet voorbereiden van de oproepenronde 2022 de eerste ervaringen met oproepenronde 2021 mee in aanmerking, en met name de respons op de thema's en de ervaring met het ontvankelijk verklaren, jureren en preselecteren van de eerste dossiers (voor een evaluatie ten gronde van de eerste oproepen is het nog te vroeg en wordt beter gewacht tot voor alle thema's de volledige procedure tot en met definitieve selectie is afgerond).

Op basis van deze ervaringen worden de geplande oproepthema's als volgt bijgesteld:

- De **oproep 'Kleine totaalprojecten'** was een bijzonder succesvolle oproep. Daarom wordt het beschikbare budget hiervoor opgetrokken tot **8 miljoen euro**. Omdat onder 'kleine totaalprojecten' enerzijds totaalprojecten kunnen worden begrepen in de letterlijke zin van het woord (kleinere projecten die na één fase zijn afgerond) en anderzijds deelfasen van grotere projecten, en deze twee soorten dossiers voor het jureren minder goed vergelijkbaar bleken, wordt het thema 'kleine totaalprojecten' via **twee afzonderlijke deelopropen** bediend. Om het dossierbereik nog beter behapbaar te maken, krijgt elke deeloprop een specifieke focus. Voor de oproep voor 'éénfasige dossiers' komen enkel projecten met betrekking tot kastelen en woonhuizen in aanmerking, voor de oproep voor 'deelfasen' enkel projecten met betrekking tot dak- en stabiliteitswerken. Naar deze dossiergroepen is er ook effectief voldoende vraag. Omdat 'kleine totaalprojecten' een jaarlijks terugkerend oproepthema zijn, kan de focus jaarlijks worden bijgestuurd naargelang de behoeften die worden vastgesteld;
- Ook de **oproep 'impulsdossiers met focus op economische invulling van erfgoed'** was zeer succesvol. Daarom wordt het thema hernomen en reserveer ik hiervoor effectief de voorziene **10 miljoen**. Wel worden 'woonontwikkelingen' expliciet uitgesloten, tenzij 'wonen' één van meerdere functies wordt op een site. Zuivere woonontwikkelingsdossiers werden door de jury van de voorgaande oproep systematisch als minder relevant ervaren voor het thema, in de zin dat 'ontwikkelen en verkopen' geen vorm van duurzame economische herbestemming is;
- De respons op de **oproep 'herbestemming en structurele nevenbestemming van kerken'** was onvoldoende, maar mits bijstellen van de focus, alsook een minder krappe indientermijn (het thema is onder relancevoorwaarden gelanceerd) is een nieuwe oproep toch relevant. Het thema is ook aangekondigd in de visienota 'parochiekerken'. Ik kies er in het kader daarvan wel voor om **de focus van de oproep enigszins te verruimen tot het 'klaarmaken van de kerk voor meervoudig gebruik'**, met name door kleine ingrepen in rekening te nemen die dergelijk medegebruik mogelijk maken, zonder de kerk al definitief te onttrekken aan de eredienst. Op die manier worden initiatiefnemers niet meteen voor drastische keuzes gesteld. Om ook voor deze oproep een instroom van vergelijkbare dossiers te stimuleren, wordt de doelgroep typologisch ingeperkt tot enkel gebouwen bestemd voor de rooms-katholieke eredienst (parochiekerken), en kerkgebouwen en kapellen die deel uitmaken van grotere gehelen uit te sluiten;
- De **oproep 'hoogdringende dossiers'** was weliswaar succesvol, maar is eigenlijk een contradictio in terminis. De doorlooptijd van de oproepenprocedure is zo lang dat onmogelijk

kort op de bal kan worden gespeeld. Hoogdringende dossiers worden daarom beter via de standaardprocedure gekanaliseerd. Ik zal de oproep weliswaar lanceren, maar voor een **beperkt budget van 2 miljoen euro**.

Samengevat ziet de bijgestelde oproepenronde 2022 er als volgt uit:

Lanceringsjaar	Oproepthema	Bedrag	Beoogd vastleggingsjaar
2022	'Kleine totaalprojecten – kastelen en woonhuizen'	4.000.000	2024
	'Kleine totaalprojecten – dakrestauraties en stabiliteitswerken'	4.000.000	
	'impulsdossiers met focus op economische invulling van erfgoed'	10.000.000	
	'herbestemming, structurele nevenbestemming en meervoudig gebruik van parochiekerken'	10.000.000	
	'hoogdringende dossiers'	2.000.000	
	Totaal	30.000.000	

Dit voorstel is doorvertaald in een ministerieel besluit, bestaande uit een generiek document en een aantal bijlagen. Het generieke document omvat de algemene juridische verwijzingen. De bijlagen omvatten het voor deze oproepenronde geldende jury-reglement en een duidingsdocument per oproepthema, met een set vaste variabelen (de focus, het beschikbare budget, de 'vork' van betoelaagbare kosten, de samenstelling van de jury, het gewicht van de criteria en bijzondere dossiervereisten). Daarbij wordt een vast stramien gevolgd, en wordt ook het volledige procedureverloop geschetst, met de verschillende deadlines. Voor elk oproepthema wordt bij de oproep het ter beschikking gestelde totaalbudget gecommuniceerd. Dit is het maximum aan middelen dat voor dit thema ter beschikking wordt gesteld. De bijlagen vertonen minimale aanpassingen ten aanzien van de vorige oproepenronde, op basis van de eerste ervaringen met de procedures. **In toepassing van het Onroerenderfgoedbesluit moeten oproepen jaarlijks uiterlijk op 1 oktober zijn gelanceerd.**

3. ADVIES INSPECTIE FINANCIËN

De Inspectie van Financiën formuleerde drie opmerkingen bij het ontwerp van ministerieel besluit en bijlagen:

- *"De thema's (en de budgetten) worden bijgesteld. Anderzijds voorziet artikel 11.2.27/2 van het BVR van 16/5/2014 dat de Vlaamse regering de thema's vaststelt".*

Deze mededeling legt het bijgestelde voorstel voor aan de Vlaamse Regering. Na overleg is het bedrag van de oproep 'herbestemming, structurele nevenbestemming en meervoudig gebruik van parochiekerken' bijgesteld tot 10 miljoen euro, conform de afgesproken kalender.

- *"Het premiepercentage van 30% (klaarmaken van een kerkgebouw voor meervoudig gebruik) dient reglementair onderbouwd te zijn. Gelieve dit aan te geven".*

De oproep 'herbestemming, structurele nevenbestemming en meervoudig gebruik van parochiekerken' is gebaseerd op artikel 11.2.27 van het Onroerenderfgoedbesluit, waarvan de scope is verruimd via het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 wat betreft de uitvoering van de Visienota Lokaal

Onroerenderfgoedbeleid en wijziging van diverse besluiten, zoals definitief goedgekeurd op 2 september 2022 (VR 2022 0209 DOC.0948/1-3). Het derde lid van dit artikel is als volgt aangepast:

“In afwijking van artikel 11.2.1, eerste lid, kunnen energiebesparende maatregelen, beveiligingswerkzaamheden en werken of diensten die opgelegd zijn door andere regelgeving of bijdragen aan de doelstelling, vermeld in de oproep ook in aanmerking komen voor een erfgoedpremie via oproep als dit bepaald is in de oproep en als voldaan is aan de voorwaarden daarin.”

Op grond van dit verruimde artikel kunnen bijkomende werken worden gesubsidieerd. Voor alle subsidiabele kosten zijn nu al afwijkende premiepercentages mogelijk op grond van artikel 11.2.27/2.

- *“kan de beperktere focus op hoogdringende dossiers niet tot gevolg hebben dat dossiers met ingrepen waarvan de aanvaarde kostenraming het maximale bedrag voorzien voor erfgoedpremies volgens de standaardprocedure overschrijdt, uit de boot zullen vallen?”.*

Dit is een effect dat voor alle oproepthema's geldt, maar het neemt niet weg dat de doorlooptijd van de oproepenprocedure maakt dat via deze weg niet snel op de bal kan worden gespeeld, wat in tegenspraak is met het uitgangspunt dat 'hoogdringende dossiers' ook snel moeten kunnen worden aangepakt.

4. LANCERING OPROEPENRONDE 2022

Na deze mededeling lanceer ik de hogervermelde oproepen.

De Vlaamse minister van FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED,

Matthias DIEPENDAELE